

BUDGETUNDERLAG

2016

sst

Nämnden för
Statligt Stöd till Trossamfund

SST
NÄMNDEN FÖR STATLIGT STÖD TILL TROSSAMFUND

Till
Regeringen
Kulturdepartementet

BUDGETUNDERLAG FÖR 2016

Nämnden för Statligt Stöd till Trossamfund, SST, överlämnar härmed budgetunderlag för budgetåret 2016 till regeringen. Underlaget innehåller även SST:s förslag till prioriteringar och utveckling.

Utgiftsområde 17 Trossamfund

9.1 Nämnden för statligt stöd till trossamfund

9.2 Stöd till trossamfund

tkr	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
År	2014	2015	2016	2017	2018
Förvaltning 9.1	7.580	9.742	11.142	11.142	11.142
Stöd 9.2	73.772 □	82.161 □□	112.044	123.044	130.044

□ dessutom har beslut fattats om projektbidrag vilka ännu ej utbetalats

□□ anvisat anslag kommer att reduceras med statens kostnad för avgiftsuppbörd och blir då ca 3 milj kr lägre

Anslag 9.1: Prognos 2015 redovisas enligt beslut i regleringsbrev. Beräkningar för år 2016 följer intentionerna i detta budgetunderlag och för år 2017 och 2018 har beräkningar gjorts med samma procentuella påslag som i den flerpartimotion som blev riksdagens beslut angående budget för 2015.

Anslag 9.2: Prognos och beräkningar för åren 2015 – 18 har gjorts i kostnadsläge 2015.

1. SAMMANFATTNING

Anslag 9:1 Nämnden för statligt stöd till trossamfund

Summa: 11.142.000 kr

Anslag 9:2 Stöd till trossamfund

Organisationsbidrag	68.594.400 kr
Verksamhetsbidrag	10.500.000 kr
Projektbidrag	32.950.000 kr
Summa:	112.044.400 kr

Nämnden har prioriterat följande fyra anslag som bedöms mest angelägna att höja:

- **en uppräknig av förvaltningsanslaget med 1.400.000 kr**
- **en allmän uppräknig av organisationsbidraget med 11.432.400 kr**
- **en uppräknig av lokalbidraget med 15.000.000 kr, samt**
- **en uppräknig av stödet till andlig vård inom sjukvården med 500.000 kr.**

2. BAKGRUND

Som underlag till budgetunderlaget och som bakgrund hänvisas till SST:s årsredovisning för 2014, samt uppgifter om antalet betjänade inom trossamfunden 2013 (bilaga).

3. INLEDNING

Trossamfundens roll i och betydelse för samhället har fortsatt att öka under senare år. I både budgetpropositionen för 2014 och 2015 tar regeringen upp trossamfunden som en omistlig del av civilsamhället och visar på det nödvändiga och självklara bidraget som trossamfunden ger till både samhället och enskilda medborgare när det gäller kunskap, förståelse och respekt för andra och stöd i etiska och existentiella frågor. Regeringen tar också upp trossamfundens unika bidrag i integrationsprocesser och stora samhällsinsatser i form av andlig vård inom sjukvården, generationsöverskridande verksamhet, socialt ansvarstagande för utstötta människor med mera.

Under 2000-talet höjdes inte statsbidraget till SST. Med tanke på inflation, löneökningar och allmänna kostnadsökningar har det i realiteten sänkts. År 2012 höjdes statsbidraget glädjande nog med 20% så att det kom till den nivå som det borde ha legat på om en vanlig årlig uppräknig hade skett. År 2013 återkom de 10 miljoner i lokalbidrag som

riksdagen tillfälligt sänkte lokalbidraget med år 1997. Likaså skedde en ökning med 3 miljoner till den andliga vården inom sjukvården. I år finns en extra satsning i den budgeten riksdagen beslutade och det är 3 miljoner till säkerhetshöjande åtgärder.

Fortfarande ligger många uppgifter och utmaningar framför, t ex att:

- trossamfunden tydligare ses som en del av civilsamhället med deras unika bidrag i integrationsprocesser genom att skapa mötesplatser, ge rum för mål- och meningsfrågor i en för många invandrare kaotisk situation, skapa bryggor mellan hemland och ens nya land.
- de trossamfund som i huvudsak betjänar invandrare växer genom bland annat de politiska händelser som äger rum världen över och därför behöver bygga upp eller vidareutveckla en basstruktur av gudstjänst- och församlingslokaler också utanför storstadsområdena, anställa utbildade religiösa funktionärer och bygga upp en fungerande administration.
- efterfrågan är fortsatt stor av trossamfundens närvaro genom den andliga vården inom sjukvården, inte bara för patienter utan också för personal, också när det gäller katolsk, ortodox, muslimsk och buddhistisk närvaro.
- behovet att föra en gemensam dialog, på alla plan och runt om i landet, kring värderings- och värdegrundsfrågor ökar i den berikande mångfald som Sverige mer och mer utgör.
- utmaningen för trossamfunden att bearbeta och motarbeta frågor kring våld, diskriminering och isolationism växer.
- efterfrågan ökar kring samverkan mellan SST, trossamfunden och kommuner/landsting/regioner när det gäller frågor kring både när krisen har inträffat och att arbeta förebyggande kring frågor som rör social hållbarhet.
- tillsammans med andra myndigheter motverka hatbrott mot religiösa lokaler och försvara alla individers rätt att utöva sin religion.

Detta sammantaget gör att SST återkommer med ett budgetunderlag som särskilt vill lyfta fram behovet av att ytterligare stärka organisationsbidraget, fortsätta utöka lokalbidraget, behovet av att fortsätta satsa på den andliga vården inom sjukvården och stärka SST:s arbete inom krisberedskap och förebyggande arbete.

4. ALLMÄNT

SST:s verksamhet baseras på Lag om stöd till trossamfund, SFS 1999:932 och Förordning om statsbidrag till trossamfund, SFS 1999:974 (med senare ändringar).

Regeringen framhåller i proposition 1998/99:124 *"Staten och trossamfunden – stöd, medverkan inom totalförsvaret m.m."* religionens positiva roll och betydelse: "Trossamfund är generellt sett samhällsnyttiga organisationer som medverkar i den ständigt på-

gående normbildningsprocessen och denna process är nödvändig för att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som vårt samhälle vilar på.” (sid. 60).

I förordningen är 21 trossamfund och samverkansorgan som är berättigade till statsbidrag uppräknade. Samverkansorganet Islamiska samarbetsrådet (ISR) representerar numera 6 organisationer. I samverkansorganet Ortodoxa och österländska kyrkors ekumeniska råd (OÖKER) ingår 17 trossamfund. Sveriges buddhistiska samarbetsråd (SBS) består av 22 självständiga trossamfund av olika storlek vilka representerar de tre huvudinriktningarna inom buddhismen.

Inom de bidragsberättigade trossamfunden finns omkring 2.500 församlingar varav cirka 950 fått bidrag.

Totalt 63 trossamfund har fått bidrag under 2014.

För år 2013 redovisade de trossamfund som föregående år var bidragsberättigade 745.827 betjänade personer vilket var en minskning med 4.038 personer jämfört med året innan.

De tre nordiska lutherska kyrkorna har ännu ej redovisat några statistiska uppgifter. Ej heller det Mandeiska sabeiska samfundet i Sverige som under de första åren sedan de blev statsbidragsberättigade uppbär etableringsbidrag. Detta gäller även för Rysk-ortodoxa kyrkan i Sverige (Moskvapatriarkatet) och Antiokiska ortodoxa kyrkan i Sverige. Detta betyder att ovan nämnda siffror bör vara kring 12.000 betjänade högre.

Verksamheten inom de bidragsberättigade trossamfunden är betydande. Enligt Sverigeräkningen 2000 – en undersökning av antalet gudstjänstbesök en helg kring sekelskiftet – gjordes under helgen drygt 256.000 gudstjänstbesök i församlingar inom de genom SST bidragsberättigade trossamfunden. Detta innebär 48 % av samtliga gudstjänstbesök. Inom Svenska kyrkan gjordes (inkl kyrkliga förrättningar) ca 250.000 gudstjänstbesök. Källa: *Det religiösa Sverige*, sid. 301, redaktör Margareta Skog (Libris). Tyvärr har inga liknande undersökningar gjorts på senare tid.

Det statliga stödet till trossamfund ska bidra till att skapa förutsättningar att bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet (Lagen om stöd till trossamfund, SFS 1999:932, 2 §)

Enligt ovanstående undersökning bedrivs ungefär lika mycket verksamhet inom ”SST-samfunden” som inom Svenska kyrkan.

5. ANSLAG 9:1 NÄMNDEN FÖR STATLIGT STÖD TILL TROSSAMFUND

5.1 Kansli

SST:s kansli är förlagt till Ekumeniska centret vid Alviks Torg i Bromma. Närheten till de olika organ som sysslar med frågor gemensamma för flera trossamfund ger stimulerande kontakter, bra möjligheter till informationsutbyte och goda förutsättningar för samordning av vissa funktioner. Detta tas upp som något positivt i Departementsskrivelsen Ds 1999:12 om *”Statens stöd till andra trossamfund än Svenska kyrkan”*. Totalt finns drygt 14 organisationer i centret med ca 210 arbetsplatser.

I budgetpropositionen 2011/12 tillfördes anslaget till SST (myndigheten) en höjning på 40% vilken var glädjande. Skälet till detta var enligt budgetpropositionen att SST ”ska bättre kunna möta de ökande behoven av stöd till trossamfunden, utöver statsbidraget,

att vara expert i allmänna religions- och trossamfundsfrågor samt för att möta de ökade kraven på fördelning och uppföljning av statsbidraget". I årets budget tillfördes anslaget 1.5 miljoner för att SST bland annat skall kunna fortsätta att arbeta med kompetenshöjande fortbildning för trossamfunden. Därutöver flyttas 1 miljon från bidragsdelen till kansliet för att täcka kostnaderna för att SST från och med 1 juli 2014 fullt ut administrerar statsbidraget till andlig vård inom sjukvården.

Sammantaget har SST idag 7 tjänster fördelade på 7 personer. Därutöver har SST 0.6 tjänst på 1 personer som är visstidsanställd för att arbeta med det särskilda regeringsuppdrag myndigheten fått att fullgöra under 2015. Under första kvartalet finns en forskare från Lund knuten till SST på heltid för att skriva en kunskapsöversikt om de ortodoxa och österländska kyrkorna i Sverige.

5.2 Krisberedskap

Trossamfundens betydelse i krisberedskapen har framhållits i flera sammanhang sedan 1990-talet. Svenska kyrkan har en lång erfarenhet av samverkan med samhället på detta område.

I samband med branden 1998 i Göteborg i makedonska föreningens lokaler, tydliggjordes att det fanns stora behov av kontakter in i det mångkulturella Sverige.

I budgetproposition 2007 formulerar regeringen SST:s uppgift på krisberedskapsområdet:

"Vid kriser och katastrofer är behovet omfattande av insatser från trossamfunden, för effektiv samverkan med andra parter behöver samfunden samordna sina insatser."

Från 2008 är uppgiften att handlägga frågor om trossamfundens roll i krisberedskapssamordning inskrivet i instruktionen för SST.

År 2009 bildades MSB, myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Samtidigt lades KBM, Räddningsverket och Styrelsen för psykologiskt försvar ned. En viktig fråga som SST arbetat med är hur trossamfundens samverkan med MSB ska utformas.

SST:s krisberedskapshandläggare har till huvuduppgift att finna arbetsmodeller för att utveckla och samordna trossamfundens lokala organisation inom krisberedskap i kommuner så att den även omfattar församlingar inom trossamfund knutna till SST. Detta innebär:

- kontakt med samhällets krisberedskapsansvariga, företrädesvis i kommun. En uppgift är att sammanföra ansvariga i kommun med trossamfunden
- kontakt med ansvariga för trossamfundens arbete med krisberedskapsfrågor
- kontakt med lokala ekumeniska råd
- kontakt med församlingar knutna till SST
- kontakt med Svenska kyrkans beredskapsansvariga
- kontakt med bl a MSB, Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap och Socialstyrelsen
- uppföljning och utvärdering av insatser vid kriser, katastrofer och händelser i kommuner där trossamfund varit eller kunnat vara aktiva.

Inriktningen är att hitta lokala arbetsmodeller och lyfta fram goda exempel.

Det som blivit tydligt i arbetet är att nästan alla olyckor och katastrofer har religiösa och kulturella dimensioner och att det behövs kompetens på detta område för att rätt tolka och agera i allvarliga händelser. Ett exempel är demonstrationerna efter publicering av karikatyrbilderna på profeten Mohammed år 2005.

Händelserna på norska Utöya och i Oslo år 2011 har aktualiserat frågor att arbeta med som planer för minnesceremonier, beredskapen att hantera en kris där religiösa förtecken förekommer och samarbetsformer för trossamfund, kommuner och myndigheter. Samarbete och samverkan mellan olika aktörer är ett utvecklingsområde där trossamfunden behöver bidra med sina resurser och sin kompetens.

Social oro, förtroendekriser och intressekonflikter är ett viktigt område för preventiv krishantering, när internationella händelser får genomslag som konflikter i Sverige. Trossamfunden kan i detta sammanhang spela en viktig roll.

Trossamfunden har flera roller vid främlingsfientliga attacker. Trossamfund kan vara utsatta för attacker vilket regeringsuppdraget *"Främlingsfientliga handlingar mot trossamfund"* visar. Att rusta trossamfundens egen krisberedskap att stå emot främlingsfientliga attacker är ett omfattande och stundtals akut arbete. En annan roll trossamfunden spelar i händelse av främlingsfientliga attacker där inte trossamfunden direkt attackeras är att agera resurs i krisstöd för drabbade.

Det som blivit tydligare under året som har gått är att efterfrågan kring SST:s kompetens och möjligheter att stödja är större än vad vi idag har resurser till inom bland annat följande områden, utöver vad som sagts ovan:

- Tillsammans med enskilda trossamfund utarbeta krisberedskapsplaner, delta i övningar och stödja lokalt mottagande av dessa. Stödja i utvärdering och revidering. Accentuerats särskilt i samband med de ökande brotten mot religiösa lokaler.
- Arbeta med och initiera mångreligiösa råd som tillsammans med kommuner kan arbeta förebyggande kring social hållbarhet. Gäller även regionalt där ökat intresse och efterfrågan finns hos länsstyrelser och landsting.
- SST efterfrågas mer och mer när det gäller att samverka med andra myndigheter i frågor som rör trossamfundens roll och möjlighet inom krisberedskapsarbetet. SST efterfrågas också mer och mer i uppgiften att vara expertorgan som utbildare och kunskapsförmedlare.
- SST efterfrågas alltmer vid händelser där operativa funktioner söker kontakter med, kunskap om och kompletterande lägesbild från trossamfunden.
- Utveckla samverkan mellan trossamfundens roll och uppgift inom krisberedskapsarbetet och arbetet med den andliga vården inom sjukvården.

För att kunna möta de behov som är beskrivna ovan, uppfylla de förväntningar som finns från andra myndigheter inklusive län och kommuner och stödja tros-

Samfunden i deras eget arbete med krisberedskap måste SST förstärkas med en tjänst till.

5.3 Administration

Administrationskostnaderna har ökat det senaste året. Detta beror till stor del på det nya prismodellsystem som Statens Servicecenter infört under 2014 och som medför en höjning på dryga 50% för SST, en kostnadsökning på cirka 200.000 kr. För att möta dessa höjningar, fördyrningen av ekonomihanteringen genom införandet av VISMA och de höjda kostnaderna för att uppfylla de nya kraven på e-arkiv måste förvaltningsanslaget tillföras 400.000 kr.

5.4 Sammanfattning. Nämnden för statligt stöd till trossamfund

Sammanfattningsvis förslås anslag 9:1, Nämnden för statligt stöd till trossamfund uppgå till **11.142.000 kr.**

6. ANSLAG 9:2 STÖD TILL TROSSAMFUND

Bidrag till trossamfund kan utgå i form av *Organisationsbidrag*, *Verksamhetsbidrag* och *Projektbidrag*.

Organisationsbidrag kan beviljas trossamfund och lokala församlingar för att de skall kunna bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet. Centralt i verksamheten är gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg. Den större delen av statsbidraget skall utgöras av organisationsbidrag.

Verksamhetsbidrag beviljas för sådana verksamheter som trossamfunden bedriver och som staten har ett särskilt intresse av att stödja. De två områden som nämns i förordningen om statsbidrag till trossamfund är viss teologisk utbildning och andlig vård inom sjukvården.

Projektbidrag kan beviljas som lokalbidrag, etableringsbidrag och särskilt utbildningsbidrag.

Det totala anslaget till SST för stöd till trossamfund har från år 2011 till 2015 uppgått till:

År	2011	2012	2013	2014	2015
Belopp (tusen kr)	50.232	60.232	75.232	77.662	82.161

6.1.1 Organisationsbidrag

För trossamfunden och deras församlingar är det av vikt att kunna påräkna ett grundläggande stöd för finansiering av löpande kostnader vilket organisationsbidraget möjliggör. Fördelningsprinciperna för bidraget har utformats så att bidraget skall medverka till att ge en långsiktighet och stabilitet i församlingarnas verksamhet.

Under de senaste åren har ett nytt mönster framträtt bland trossamfunden. Även om medlemsantalet i stort sett är stabilt grundar många samfund, främst i Sverige nyetabletrade, som finns i storstadsområdena nya församlingar ute i landet samtidigt som de lite äldre svenska samfunden står inför nya utmaningar när det gäller strukturer och samverkan. Båda dessa tendenser kräver en långsiktighet i det nya man bygger upp för att möta människors behov och finnas på platser dit människor mer eller mindre frivilligt flyttar. Därtill har flera samfund nu efter flera år i Sverige nått en sådan stabilitet och livskraft att de blivit statsbidragsberättigade genom regeringsbeslut eller genom medlemskap i någon av samverkansorganisationerna som nämns i förordningen. Vidare kan konstateras att flera samfund har sökt under året hos regeringen men fått avslag. I en del fall har skälen till avslag varit av sådan art att samfunden med stor sannolikhet kommer att återkomma med ny ansökan när avslagsskälen åtgärdats. Flera samfund som inte än har sökt hos regeringen att bli statsbidragsberättigade står i kontakt med SST och en del kommer med stor sannolikhet att ansöka.

Bidragutvecklingen för organisationsbidraget har varit följande:

År	Fördelat till trossamfund och församlingar som organisationsbidrag*	Antal betjä- nade	Bidrag per betjänad
2006 *	40.500.000	770.631	52:55
2007**	40.650.000	742 919	54:72
2008 *	40.650.000	754 268	53:89
2009 *	40.650.000	753 952	53:99
2010 *	40.650.000	761 538	53:38
2011*	40.650.000	754.525	53:87
2012*	49.340.000	749.271	65:18
2013*	49.357.000	757.831	65:12
2014*	49.407.000	749.865	66:07
2015*	57.162.000	735.088	75:67

* 500.000 kr har också årligen utbetalats till de nordiska kyrkorna.

** 500.000 kr har också utbetalats till de nordiska kyrkorna samt 30.000 kr under andra halvåret 2007 till Eritreanska ortodoxa kyrkan.

Vissa trossamfund har hjälp av staten med uppbörd av kyrkoavgifter. Kostnaden för detta har reducerat statsbidragen. För att få en bättre jämförelse mellan åren har kostnadsreducering inte skett i ovanstående tabell.

SST anser att det är av största vikt att organisationsbidraget kan fortsätta att utvecklas positivt. Utöver de nya mönster och behov som nämnts ovan är det organisationsbidraget som ger trossamfunden den största möjligheten att långsiktigt planera och prioritera sin verksamhet. Statsbidraget per betjänad ligger i år på cirka 76 kr. För att

möta framtida behov och de utmaningar som nämnts behöver det totala organisationsbidraget höjas med 20%.

6.1.2 Sammanfattning Organisationsbidrag

SST bedömer att det totala behovet av medel för organisationsbidrag är 68.594.400 kr.

6.2 Verksamhetsbidrag

6.2.1 Bidrag till teologisk utbildning vid angivna högskolor/seminarier

Verksamhetsbidrag får beviljas för teologisk utbildning vid de i förordningen uppräknade teologiska högskolorna/seminarierna.

Den utbildning vid de teologiska högskolorna som finansieras genom andra former av statligt stöd har ej legat till grund för bidraget från SST.

Metodistkyrkans Nordiska Teologiska Seminarium har från och med mitten av 2008 sin verksamhet inom ramen för Teologiska Högskolan, Stockholm. Den statsbidragsberättigade verksamheten på seminariet har därför upphört. Från och med 1 juli 2014 har den statsbidragsberättigade verksamheten vid Korteboskolan upphört i och med att pastorsutbildningen där nu ingår i den för Svenska Alliansmissionen, Pingst och Evangeliska frikyrkans gemensamma utbildning.

För 2014 har nämnden fördelat 1.000.000 kr till de teologiska högskolorna och seminarierna.

Av prioriteringsskäl bedömer SST att bidragsnivån i nuläget kan sänkas något och beräknar ett bidrag på 900.000 kr för år 2016.

6.2.2 Bidrag till andlig vård inom sjukvården

Med andlig vård inom sjukvården avses arbete som trossamfunden bidrar med på sjukhusen till stöd för patienter, närstående och personal. Arbetet rymms inom den helhetssyn i vården som sjukhus och landsting slår fast genom värdegrunder, riktlinjer m.m. och som innebär att man beaktar både fysiska, psykiska, sociala och andliga eller existentiella behov som viktiga delar av en god vård. Trossamfundens normala verksamhet med besök hos medlemmar på sjukhus uppfattas som medlemsvård och omfattas inte av begreppet andlig vård. Den andliga vården inom sjukvården är en resurs för var och en som frågar efter detta på sjukhusen. Breddningen av trossamfund med tjänster inom den andliga vården som skett under senare år är avgörande för att tillmötesgå enskilda som vid sjukhusvistelser önskar kontakt med den trosriktning som man upplever sig stå närmast eller har traditionella band till.

Verksamhetsbidraget går till den del av den ekumeniska Sjukhuskyrkan som relaterar till de bidragsberättigade trossamfunden, liksom till tjänster som bärs av bidragsberättigade trossamfund som representerar andra religioner. Verksamhetsbidraget för andlig vård i sjukvården har tidigare administrerats av Sveriges Frikyrkosamråd (FSR) som under åren även haft i uppdrag att bistå andra trossamfund än de som är medlemmar i FSR, att inrätta tjänster inom den andliga vården. Under föregående år förändrades detta och verksamhetsbidraget för andlig vård inom sjukvården administreras fullt ut av SST från den 1 juli 2014. Förutom bidrag till tjänster, utgår även bidrag för utbildning av medarbetare inom den andliga vården i sjukvården. Från år 2015 utgår också

mindre bidrag till organisationer/råd/trossamfund som på nationell nivå har ett övergripande samordningsansvar för verksamheten.

Bidrag utgår för lokala sjukhuspastorer, präster, diakoner, ordenssystrar, imamer, muslimska och buddhistiska koordinatörer. Tjänsterna är alltid kopplade till betydande egeninsatser från församlingarna. Endera i form av ca. 70 % av kostnaderna för tjänsterna eller när det gäller koordinatörerna; en betydande ideell insats av personer från församlingarna som står till förfogande på koordinatörernas kontaktlistor och som kallas in till sjukhusen. Egeninsatsen är mycket betungande för församlingarna att bära, varför flera tjänster har omvandlats från heltidstjänster till deltidstjänster under de senare 15 åren. Bidragsökningen 2012, 2013 och 2014 innebar att en ökad stabilitet skapats för den nivå tjänsterna dragits ner till. Undantag är tjänsterna på några av de stora universitetssjukhusen där sysselsättningsgraden åter kunnat höjas något genom de senare årens bidragsökning. Viktigt att uppmärksamma är att minskningen från heltidstjänster till deltidstjänster på många håll drabbat beredskapen under kvällar och helger, något som är en viktig del av verksamheten. Noterbart är att på i stort sett alla sjukhus i Sverige är det endast personal inom den andliga vården inom sjukvården, av dem som arbetar med psykosocialt stöd på sjukhusen, som har beredskap under kvällar och helger vilket innebär många inkallelser till stöd för patienter, anhöriga och personal. Den stora egeninsatsen är också ett hinder för flera av invandrarsamfunden, trots att bidragsnivån ofta är högre i det initiala skedet av en tjänst.

Sedan den första muslimska sjukhusimamtjänsten etablerades år 2006 i Skövde har den muslimska delen av den andliga vården haft en positiv utveckling. Vid halvårsskiftet 2008 tillsattes tre koordinatörstjänster om vardera 25 % i Stockholm, Göteborg och Örebro. Det främsta ansvaret för koordinatörerna är att vara kontaktlänkar till sjukhusen och samordna imamer och andra stödpersoner från olika församlingar som kan kallas in vid behov. Sedan dess har ytterligare sju koordinatörstjänster inrättats och under första kvartalet 2015 beräknas ytterligare en tjänst tillsättas.

Den första ortodoxa sjukhusprästitjänsten tillkom i Göteborg år 2007. Fram till år 2014 har ytterligare fem tjänster skapats på olika håll i landet. Tjänsterna innefattar företrädare både för de ortodoxa och de österländska kyrkorna.

Den 1 januari 2013 inrättades två buddhistiska koordinatörstjänster. En för Svealand och Norrland och en i Götaland. Från år 2014 är dessa på 30 % av heltid, tidigare var de på 25%.

Hos de ortodoxa trossamfunden, katolska kyrkan, muslimska trossamfunden och de buddhistiska trossamfunden är arbetet inom andlig vård inom sjukvården i ett uppbyggnadsskede. Fler tjänster behövs både i storstadsregionerna som ute i landet vid t ex universitets- och regionsjukhus.

Med breddningen av olika trossamfunds deltagande i andlig vård inom sjukvården växer behovet av utbildning av dessa medarbetare. Detta efterfrågas av landstingen då de med rätta menar att det är en viktig del av kvalitetssäkringen för denna verksamhet. Följden är att mer medel behöver avsättas kommande år för olika utbildningsinsatser.

Noterbart är att personal inom sjukvården i allt högre grad efterfrågar tjänster från företrädare för den andliga vården i sjukvården, bland annat gäller det avlastningssamtal och utbildningstillfällen för personalgrupper, samt enskilda samtal. Personalen från den andliga vården i sjukvården ingår som regel också i sjukhusens PKL-team, liksom i sjukhusens etiska råd.

För 2015 fördelas 9 100 000 kr som bidrag till andlig vård inom sjukvården.

En uppräknig av bidraget är angeläget. Dels är det som ovan nämnt angeläget för att inte riskera att tjänster dras ner eller dras in och utöver det behövs ökade medel för att möta lönehöjningar enligt avtalen och satsningar på utbildning. För år 2016 föreslås en uppräknig på 500.000 kr.

6.2.3 Sammanfattning Verksamhetsbidrag

Bidrag till teologisk utbildning 900.000 kr

Bidrag för andlig vård inom sjukvården 9.600.000 kr

Totalt bedömer SST bidragsbehovet för verksamhetsbidrag till 10.500.000 kr.

6.3 Projektbidrag

6.3.1 Lokalbidrag

Lokalbidrag får enligt förordningen beviljas för att skaffa lokaler genom nybyggnad eller köp, bygga om eller rusta upp församlingens lokaler och anpassa församlingens lokaler till personer med funktionsnedsättning.

Anslaget för lokalbidrag beskars kraftigt 1997 till storleksordningen 2.000.000. Riksdagen framhöll då att det var en tillfällig sänkning av bidraget. SST beslutade i den situationen att endast utlysa bidrag till anpassning av gudstjänstlokaler till personer med funktionsnedsättning. I budgetpropositionen för 2013 återinförs ett lokalbidrag på 1997 års nivå, alltså en höjning med 10.000.000 kr. I år 2014 budgetproposition fanns en extra satsning på lokalbidrag med 1.5 miljoner vilket gjorde den sammanlagda summan för 2014 blir 13.5 miljoner att fördela. I år 2015 har vi ett lokalbidrag på 16 miljoner varav 3 miljoner skall gå till säkerhetshöjande åtgärder. När det gäller ansökningar i år för anpassning av gudstjänstlokaler för personer med funktionsnedsättning och anskaffande av lokaler har vid ansökningstidens utgång, sista januari 2015, 75 ansökningar om bidrag inkommit. Antalet ansökningar från trossamfund som betjänar personer med utländsk härkomst var omkring 32%. Under året, 2014, har 51 bidrag beviljats varav 24 med ansökan under 2013. 18 ansökningar har avslagits och 28 bordlagts. Ansökningstiden för de 3 miljoner som skall gå till säkerhetshöjande åtgärder går ut den 31 mars i år.

Kyrkobyggnadens betydelse har belysts i flera utredningar under 1990-talet. I 1993 års samlingslokalutrednings betänkande, *Mycket Under Samma Tak*, SOU 1994:32 som speciellt behandlar bidragen från SST, framhålls att behovet av gudstjänstlokaler är grundläggande för trossamfundet. I utredningen som till stor del fortfarande är aktuell betonas invandrarsamfundens behov av gudstjänstlokaler vid etablering på nya orter och vid konsolidering av församlingar, anpassning av gudstjänstlokaler till personer med funktionsnedsättning, samt frikyrkornas behov av att underhålla sina gudstjänstlokaler.

År 2003 överlämnades utredningen *Allmänna samlingslokaler – demokrati, kultur, utveckling*, SOU 2003:118 till regeringen. SST har därefter yttrat sig över utredningen och framhåller då bl.a. behovet av olika typer av samlingslokaler och statligt stöd till lokaler. Särskilt framhålls att stödet till trossamfundens lokaler bör utvecklas.

Från och med 2002 återinfördes ett statsbidrag till Svenska kyrkan för underhåll av kulturhistoriskt värdefull egendom. Bidrag har tidigare lämnats ur den då statliga Kyrkofonden. För 2015 är bidraget 460.000.000 kr. Lokalbidragen till trossamfund har vidare ofta jämförts med bidragen till Allmänna samlingslokaler. Detta bidrag har under de

senaste åren varit i storleksordningen 25.000.000 kr.

Ytterligare en bidragsgivare för lokaler är Allmänna arvsfonden. Under 2008 gjordes en utvärdering av Arvsfondens stöd till lokaler 1994 – 2006, "*Rum för idealism*", (Arvsfonden november 2008). Stödet för lokaler var i början av perioden omfattande men minskade sedan drastiskt för att i slutet av perioden öka igen. Se sid. 3, 34 – 35.

Den 16 juni 2011 presenterade regeringen "*En strategi för genomförandet av funktionshinderpolitiken 2011 – 2016*". Där framhålls att regeringen bland annat ska inrikta insatser på att "samhället skall utformas så att personer med funktionsnedsättning i ökad utsträckning ges förutsättningar att leva självständigt och göra egna val" (sid 38) och "för att de insatser som syftar till att ge människor med funktionsnedsättning stöd ska leda till full delaktighet i samhället måste arbetet präglas av att förbättra den fysiska tillgängligheten för människor" (sid 38). Denna inriktning och vilja som regeringen presenterar i strategin bör rimligen innebära en förstärkning av bidraget för anpassning av gudstjänstlokaler till personer med funktionsnedsättning.

Behovet av bidrag för anpassning av lokaler till personer med funktionsnedsättning kvarstår vilket också motiverar en höjning av anslaget.

Främlingsfientliga handlingar

Under 2014 hade SST i uppdrag av regeringen att kartlägga främlingsfientliga handlingar mot trossamfund, både mot lokaler och individer. En rapport överlämnades till regeringen den 12 november 2014. Kartläggningen visade med stor tydlighet att detta är ett allvarligt problem som växer i omfattning. Något som också händelserna kring jul och nyår visat. I den av riksdagen beslutade budgeten står att minst 3 miljoner kronor av projektbidraget skall användas till säkerhetshöjande åtgärder gällande religiösa lokaler.

Regeringen skriver i sin budgetproposition 2014/15: "Den senaste tiden har flera fall av skadegörelse av religiösa lokaler rapporterats. Det är oacceptabelt och ska med all kraft motverkas. Händelser då människor på grund av sin religiösa tro ofredats har också uppmärksamats vilket föranleder verkningsfulla politiska åtgärder. I Sverige bör det vara en självklarhet att var och en fritt kan gå till sin religiösa samlingslokal utan att vara rädd för att möta en lokal som skadegjorts. På samma sätt är det en självklarhet att var och en i samhället ska kunna bära religiösa symboler utan att behöva ta emot glåpord eller utstå andra typer av våldshandlingar. I ett fritt och öppet samhälle är det allas vårt ansvar att motverka denna typ av agerande."

En ökning av lokalbidraget på 15.000.000 kr torde vara rimligt utifrån:

- det stora antal ansökningar som kommit än gällande bidrag för anskaffande av lokaler och anpassning gällande funktionsnedsättning, som redovisats ovan
- det allt mer växande behovet av säkerhetshöjande åtgärder för religiösa lokaler och skyddet för dem som samlas där till gudstjänst
- de förfrågningar och samtal som SST får från församlingar som planerar att de närmaste åren bygga eller köpa lokaler.

Då byggprojekten till största delen är skattepliktiga torde anslaget inte utgöra någon reell kostnad för staten. Arbetsgivaravgifter och moms på byggprojekten är inkomstskäl för staten vilka överstiger nivån på bidraget.

6.3.2 Etableringsbidrag

Projektbidrag för etablering kan lämnas till ett trossamfund eller en församling som huvudsakligen betjänar till landet invandrade trosbekännare.

Flera av de nyetablerade trossamfund, speciellt de muslimska, har under de senaste åren etablerat verksamhet på nya platser i landet. Nyetableringen fortsätter och etableringsbidraget ger församlingarna ekonomiska möjligheter för fortsatt etablering. Även andra trossamfund, framförallt kristna har haft invandring från framför allt Irak och Egypten vilket ställer krav på etablering av ny verksamhet på nya orter. Därtill kommer det senaste samfundet som blivit statsbidragsberättigat - Mandeiska sabeiska samfundet i Sverige, Rysk-ortodoxa kyrkan (Moskvapatriarkatet) och Antiokiska ortodoxa kyrkan - och deras stora behov när det gäller att etablera sig över landet utifrån sina specifika behov.

För år 2015 har 1.480.000 kr beviljats eller reserverats för ändamålet. SST bedömer bidraget som angeläget och föreslår att 1.600.000 kr beräknas för år 2016.

6.3.3. Bidrag för utbildning och fortbildning av funktionärer i trossamfund som saknar egna utbildningsinstitutioner i Sverige

Projektbidrag får lämnas för utbildning och fortbildning av funktionärer i trossamfund som saknar egna utbildningsinstitutioner i Sverige. Frågan om utbildning av funktionärer är aktuell inom de nyetablerade trossamfund. Flertalet av dessa samfunds religiösa ledare kommer från annat land än Sverige och har oftast inte en svensk utbildning. Behovet av att utbilda ledare som vuxit upp i Sverige har framhållits av flera av dessa samfund. Rekryterings svårigheter föreligger dock varför bidragsbehovet inte blir särskilt stort.

För år 2016 har SST beräknat behovet till 200.000 kr.

Den utbildning av kassörer inom de muslimska församlingarna som bedrivits de senaste åren har uppfattats som mycket positiv. En fortsättning och ev. utvidgning till närliggande områden är önskvärd. Det finns även behov av nya former för dialog, eventuellt i kombination med utbildning/fortbildning. Kostnaden kan uppskattas till 150.000 kr.

Sammantaget beräknas behovet av medel för utbildning av funktionärer i trossamfund som saknar egna utbildningsinstitutioner till 350.000 kr.

6.3.4 Sammanfattning, Projektbidrag

Behovet av lokalbidrag bedöms till 31.000.000 kr.

Behovet av etableringsbidrag bedöms till 1.600.000 kr.

Bidragsbehovet för utbildning och fortbildning av funktionärer i trossamfund som saknar egna utbildningsinstitutioner i Sverige beräknas till 350.000 kr.

Totalt bedömer SST bidragsbehovet för projektbidrag till 32.950.000 kr.

7. Anslagsbehållning

Anslag 9:2

Ett bestående problem är disponeringen av beviljade bidrag från år till år. Bidrag betalas ut först när minst 80% av det beviljade beloppet redovisas som förbrukat. Det är, å

andra sidan, inte heller rimligt att betala ut bidragsmedel innan byggnationen eller upp-
rustningen har kommit igång. Enligt SSTs regler har en församling eller förening rätt att
disponera bidraget i upp till två år efter nämndens beslut. Denna konstruktion gör att
det medel som nämnden beviljar ett visst år ibland inte rekvireras förrän två budgetår
senare. Att korta ner tiden är inte heller rimligt med tanke på att medlen ska bekosta
strukturella förändringar som tar tid att genomföras. Om myndigheten hade rättigheten
att spara alla medel år från år, skulle detta inte vara ett problem. Enligt det senaste re-
geringsbrevet får myndigheten endast spara 3% av tidigare års anslag. Teoretiskt sett
betyder det att de medel som nämnden beviljat för året, men ännu inte kunnat betala ut
eftersom byggnationen inte är tillräckligt klar, har i princip tagits tillbaka. Detta gör att
årsredovisningen redovisar dels de belopp nämnden beviljat för året samt, i annan ta-
bell, redovisar de medel som betalats ut. Summorna i den andra tabellen består alltså i
princip av medel som kan vara beviljade så tidigt som två år tidigare.

Skulle beviljade medel istället genast betalas ut till beviljad församling eller förening
inträffar istället en annan problematisk situation, nämligen att statens medel förvaltas
innan de förbrukas, hos mottagaren och inte inom statskassan. Detta innebär också att
medel skulle komma att behöva återkrävas, och i de fall detta inte går p.g.a. till exempel
konkurser, skapa förlust för staten.

Det skulle därför vara mest rimligt att myndigheten från år till år får behålla de medel
som för året är beviljade men ännu ej kunnat betalas ut. Alla andra former ger en orimlig
osäkerhet i hanteringen av skattemedel.

Stockholm den 17 februari 2015

NÄMNDEN FÖR STATLIGT STÖD TILL TROSSAMFUND

Åke Göransson
Generalsekreterare

Statistik 2013

Antal bidragsgrundande personer (betjänade) i trossamfund
relaterade till SST 31 december 2013

Samfund	Bidragsgrundande personer*		Skillnad
	2013	2012	2012-13
Anglikanska kyrkan	3 516	3 516	0
ELM - Bibeltrogna Vänner	2 820	2 916	-96
Estniska evangelisk lutherskakyrkan	4 719	4 719	0
Lettiska evangelisk-lutherskakyrkan	1 916	1 916	0
Evangeliska Fosterlandsstiftelsen	41 691	43 188	-1 497
Frälsningsarmén	12 008	14 022	-2 014
Islamiska sammarbetsrådet	110 000	110 000	0
Judiska församlingarna	8 344	8 442	-98
Equmeniakyrkan	129 626	134 391	-4 765
Evangeliska Frikyrkan	49 000	48 524	+476
Ortodoxa och österländska kyrkor			
- Armeniska apostoliska kyrkan	2 375	2 375	0
- Bulgariska ortodoxa kyrkan	800	800	0
- Eritreanska ortodoxa kyrkan	2 666	2 666	0
- Etiopiska ortodoxa kyrkan	2 870	2 870	0
- Finska ortodoxa kyrkan	1 500	1 500	0
- Grekisk ortodoxa kyrkan	17 500	17 500	0
- Koptiska ortodoxa kyrkan	2 915	2 915	0
- Makedoniska ortodoxa kyrkan	6 000	6 000	0
- Rumänska ortodoxa kyrkan	6 100	6 100	0
- Ryska ortodoxa kyrka	1 500	1 500	0
- Serbiska ortodoxa kyrkan	27 855	27 855	0
- Svenska ortodoxa prostriet	2 174	2 174	0
- Syrisk ortodoxa ärkestiftet	26 094	26 094	0
- Syrisk ortodoxa patriarkatets ställföreträdarskap	24 302	24 302	0
- Österns assyriska kyrka	6 112	6 112	0
Pingströrelsen	109 472	108 842	+630
Romersk-katolska kyrkan	106 873	103 804	+3 069
Sjundedags Adventistsamfundet	3 577	3 532	+45
Svenska Alliansmissionen	21 271	21 059	+212
Sveriges Buddhistiska Samarbetsråd	4 812	4 812	0
Ungerska Protestantiska kyrkan	5 419	5 419	0
Totalt	745 827	749 865	-4 038

* Bidragsgrundande person (Betjänad): Medlem eller registrerad deltagare i verksamhet som organiseras av trossamfund eller församling.

Equmeniakyrkan är den kyrka som Metodistkyrkan, Svenska Baptistsamfundet och Svenska Missionskyrkan tillsammans bildade 2012, först under arbetsnamnet Trossamfundet Gemensam Framtid.

Från och med 2000 är Danska, Norska och Isländska kyrkorna i Sverige bidragsberättigade genom SST. Dessa kyrkor är i stor utsträckning "sjömanskyrkor". Några statistiska uppgifter från dessa kyrkor redovisas tills vidare inte.

Från och med 2013 är Mandeiska sabeiska samfundet statsbidragsberättigat. Statistik från samfundet redovisa ännu inte. Detta gäller också för Rysk-ortodoxa kyrkan i Sverige (Moskvapatriarkatet) och Antiokiska ortodoxa kyrkan i Sverige. Dessa blev statsbidragsberättigade 2014. Detta betyder sammantaget att ovan nämnda siffror angående antalet bidragsgrundande personer bör vara kring 12.000 högre.

Sveriges buddhistiska samarbetsråd (SBS) består av 22 självständiga trossamfund av olika storlek vilka representerar de tre huvudinriktningarna inom buddhismen.

Statistikuppgifterna från samfunden har mycket olika karaktär. Bakom flertalet av uppgifterna ligger en noggrann redovisning från samfunden. En del uppgifter är dock mer osäkra och har bearbetats av SST:s Analysgrupp.